

Placówki nauczania i wychowania oraz wypoczynku i rekreacji

Środowisko dzieci i młodzieży jest przedmiotem szczególnej uwagi w ramach ochrony zdrowia publicznego, w związku z tym działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej ukierunkowana była na poprawę stanu sanitarno – higienicznego miejsc nauki, pobytu, wypoczynku i rekreacji. Kontrolami objęto żłobki i przedszkola, szkoły i uczenie, bursy, internaty, domy studenckie, ośrodki specjalne i inne obiekty opiekuńczo wychowawcze.

Szkoły

Na terenie naszego województwa funkcjonuje 1 362 różnego rodzaju szkół. Dzieci i młodzież spędzają w tych placówkach znaczną część godzin w ciągu tygodnia pracy.

Rzeczą istotną jest, aby miały w nich zapewnione odpowiednie warunki, zarówno do pracy umysłowej jak i prawidłowego rozwoju fizycznego.

Duży nacisk kładzie się więc na zapewnienie przez nie właściwych warunków sanitarnych, które eliminują w znacznym stopniu możliwość przenoszenia się wirusów i bakterii chorobotwórczych. W 2019 r. wszystkie skontrolowane szkoły zapewniły swoim uczniom dostęp do ciepłej bieżącej wody przy każdej umywalce. Tylko w 1 stwierdzono brak dostępnych środków do utrzymania higieny osobistej, natomiast, w 19 odnotowano zły stan techniczny sanitariatów. Placówki te zostały objęte postępowaniem pokontrolnym. Ponadto w 4 szkołach stwierdzono naruszenia przepisów dotyczących czystości i porządku. Pozostałe szkoły spełniały wymagania odnośnie zapewnienia odpowiednich warunków do utrzymania higieny osobistej oraz czystości i porządku.

Na terenie naszego województwa 172 szkoły (15,4%) posiadają własne ujęcia wody. Spośród tych placówek 83 posiada także własne urządzenia do jej uzdatniania.

Własne odprowadzanie ścieków posiada 271 placówek (szambo 226 placówek., własną oczyszczalnię ścieków 45 placówek) i stanowi to ponad 24%. Istotną informacją jest fakt, że od 20 lat na naszym terenie nie funkcjonują szkoły posiadające ustępy zewnętrzne.

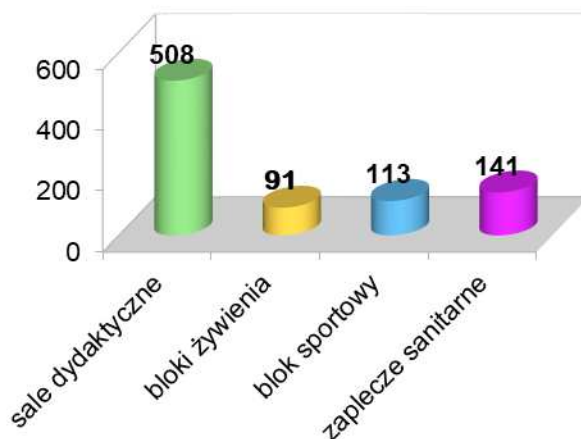

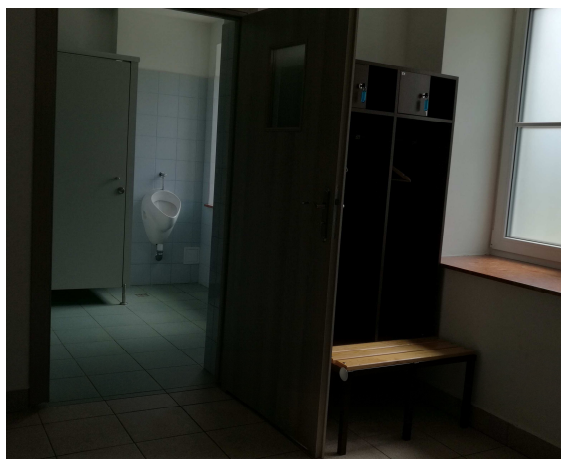
Rodzaj placówki	Własne ujęcie wody		Własne odprowadzanie ścieków	
	z urządzeniami i do uzdatniania wody	bez urządzeń do uzdatniania wody	szambo	własna oczyszczalnia ścieków
Szkoły podstawowe	62	78	183	33
Licea ogólnokształcące	0	1	1	0
Ponadgimnazjalne szkoły zawodowe	0	0	1	0
Szkoły specjalne	0	0	1	0
Szkoły policealne	0	0	0	0
Zespoły szkół	21	10	39	12
suma	83	89	225	45

W celu podniesienia standardów higieniczno -technicznych, znaczna część szkół przeprowadzała w omawianym roku remonty, zarówno pomieszczeń sanitarnych, jak również sal dydaktycznych. Liczbę szkół, w których przeprowadzono prace remontowe przedstawia poniższy wykres.

W 2019 r. kontynuowane były badania jakości powietrza w placówkach, w których przeprowadzane były remonty sal gimnastycznych. Niewłaściwa jakość powietrza w budynkach szkolnych może być przyczyną problemów zdrowotnych uczniów i nauczycieli, a także wpływać na komfort ich nauki i pracy.

Liczba szkół w których przeprowadzono rozbudowy i remonty.

Prawdopodobnym jej skutkiem jest zmniejszona wydajność pracy nauczycieli i pedagogów, mniejsza aktywność w nauce z powodu dyskomfortu, chorób i absencji. Odnotowuje się, że w obszarach nieprawidłowego rozdziału powietrza w pomieszczeniach szkolnych może również dochodzić do kumulowania się stężeń szkodliwych substancji chemicznych, np. emitowanych z mebli czy wykładzin lub pochodzących z zarodników grzybów. W szkołach badane były m.in. takie substancje chemiczne: formaldehyd, benzen, toluen, octan butylu, octan etylu, etylobenzen, izomery ksylenu, izomery trimetylobenzenu, butanol (w zależności od rodzaju użytych farb i lakierów). Przeprowadzone pomiary wykazały, iż w 3 placówkach zostały przekroczone dopuszczalne stężenia czynników szkodliwych dla zdrowia. W dwóch przypadkach podjęto decyzję o unieruchomieniu sal gimnastycznych, aż do momentu uzyskania poprawnych wyników badań. Zalecono konieczność intensywnego wietrzenia remontowanych pomieszczeń. W jednej ze szkół przed końcem roku wykonano ponowne badania, w których nie stwierdzono nieprawidłowości i sala gimnastyczna została przywrócona do użytkowania. Natomiast w ostatniej placówce z trzech wydano zalecenia intensywnego wietrzenia sali i ponownego wykonania badań.

Co roku sprawdzana jest gotowość szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego. Przeprowadzone kontrole potwierdziły, że placówki zostały prawidłowo przygotowane na ponowne przyjęcie uczniów w swoje mury. We wszystkich przeprowadzono

prace konserwatorskie, porządkowe, a w części prace remontowe. W celu ograniczenia wystąpienia niepożądanych skutków nadmiernego zanieczyszczenia powietrza uczula się Dyrektorów placówek, aby używali do remontów atestowanych produktów, przestrzegali okresów ich karencji oraz aby jak najczęściej wietrzyli remontowane pomieszczenia.

Równie ważną rzeczą, mającą wpływ na komfort i wydajność nauki, jest zapewnienie odpowiedniej temperatury, zwłaszcza w okresie jesienno - zimowym. Wszystkie placówki, które zostały objęte kontrolą w tym zakresie, zapewniły właściwą temperaturę w pomieszczeniach dla dzieci i młodzieży. Sprawdzono pod tym kątem 1 879 pomieszczeń.

Jednym z elementów mających wpływ na zdrowie dzieci i młodzieży, a zwłaszcza na prawidłową, bądź nieprawidłową postawę ciała dziecka, jest stanowisko pracy. Jest to jeden z elementów oceny szkoły podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych. W tym zakresie sprawdzono 8 735 stanowisk pracy ucznia. Nieprawidłowy dobór ławek i krzeseł do wysokości ciała ucznia, bądź ich niewłaściwe zestawienie stwierdzono w 1,6 % przypadków. W większości szkół, podobnie jak w latach ubiegłych, użytkowany sprzęt był w dobrym stanie technicznym. Należy zaznaczyć, że nowe wyposażenie posiadało stosowne dokumenty, potwierdzające bezpieczeństwo jego użytkowania oraz zgodność z obowiązującymi przepisami.

Poniższa tabela przedstawia ocenę dostosowania mebli w szkołach.

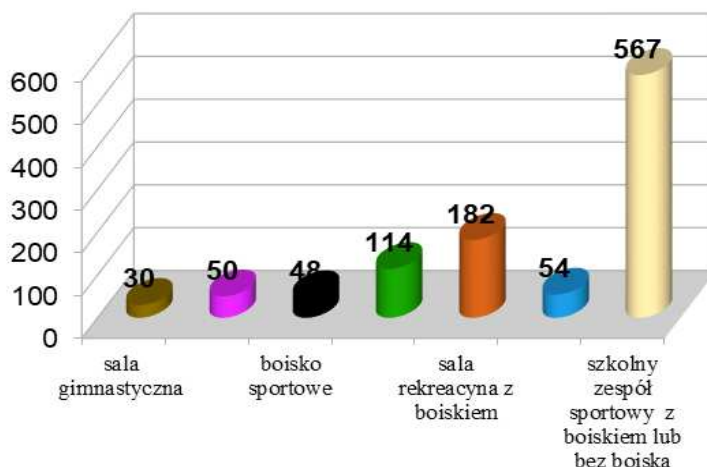
Rodzaje placówek	Przeprowadzono badanie		Stwierdzono niewłaściwe	
	Oddziały	Stanowiska	Oddziały	Stanowiska
Szkoły podstawowe	426	4687	20	122
Zespoły szkół	160	2319	7	12
Suma	586	7006	27	134

Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmuje się również promowaniem zdrowego i aktywnego stylu życia. Zapewnienie uczniom dobrych warunków do aktywności fizycznej jest istotnym elementem dbałości o ich zdrowie. Coraz częściej problem nadwagi i otyłości dotyczy dzieci i młodzieży szkolnej, a zajęcia z wychowania fizycznego są dla nich jedyną formą ruchu. Właściwie wykonana i wyposażona hala sportowa, sala gimnastyczna czy boisko, sprzyja chętniejszemu udziałowi uczniów w zajęciach sportowych, umożliwia częstszą i bardziej aktywną organizację zajęć.

Infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego posiadało 1 045 (94,1 %), w tym 48 dysponowało jedynie boiskiem, natomiast 50 salą rekreacyjną. W 65 (5,8 %) placówkach stwierdzono brak infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Posiadaną przez placówki infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego przedstawia poniższy wykres.

Infrastruktura do prowadzenia zajęć w-f.

Niezależnie od posiadanej infrastruktury w 62 szkołach zajęcia wychowania fizycznego odbywały się na korytarzach. Dotyczyło to przede wszystkim szkół podstawowych. Częściowo problem

braku sal gimnastycznych został rozwiązany poprzez możliwość korzystania z sal w innych placówkach, basenów kąpielowych, placów i terenów rekreacyjnych zlokalizowanych przy

szkołach, ogródków jordanowskich, hal sportowych, siłowni/klubów fitness. Podczas kontroli oceniano również stopień korzystania przez uczniów z natrysków po odbytych zajęciach sportowych. Natryskownie czynne były w 539 szkołach, w tym w 7 używane były zawsze po zajęciach sportowych, w 63 używane były sporadycznie po zajęciach wf, zaś w 206 używane były tylko po dodatkowych zajęciach sportowych. 264 szkoły były wyposażone w działające natryski, jednak nie były one używane. W 28 szkołach nieczynne natryski były wykorzystywane przez placówki do innych celów.

Dyrektorzy placówek powinni w tym zakresie podjąć działania, aby w znacznym stopniu zwiększyć

wykorzystanie natrysków przez uczniów bezpośrednio po zajęciach wychowania fizycznego.

Na właściwy rozwój ucznia wpływa między innymi organizacja procesu nauczania i wychowania w szkołach, zwłaszcza planowanie nauki i odpoczynku. Zgodnie z przepisami prawnymi plan zajęć dydaktyczno – wychowawczych powinien uwzględniać potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. Nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono w 234 oddziałach (2,2%), w 51 szkołach (4,8%) i dotyczyły m. in. zmienności, nierównomiernego rozłożenia zajęć w ciągu tygodnia, różnicy liczby godzin pomiędzy poszczególnymi dniami tygodnia (wynosiła więcej niż jedna godzina). Na odnotowane nieprawidłowości wydawano zalecenia ich usunięcia, a przy następnej kontroli były one weryfikowane. Udzielono także instruktażu na temat higieny procesów nauczania oraz zalecono uwzględnienie tej zasady przy sporządzaniu kolejnych rozkładów. Zwracano uwagę Dyrektorom szkół na konieczność poprawiania zakwestionowanych rozkładów zajęć. Zagadnienia związane z higieną pracy umysłowej uwzględniane są systematycznie w ocenach stanu sanitarnego powiatu kierowanych do organów prowadzących. Poniższa tabela przedstawia ocenę tygodniowego rozkładu lekcji.

Rodzaje placówek	Tygodniowy plan lekcji			
	Skontrolowano		Stwierdzono niewłaściwy	
	oddziałów	szkół	oddziałów	szkół
Szkoły podstawowe	5930	695	156	34
Szkoły ponadpodstawowe	452	32	4	2
Zespoły szkół	4161	320	74	15
Ogółem	10543	1047	234	51

Z uwagi na fakt, iż dzieci i młodzież spędzają w szkołach znaczną część dnia, ważne jest aby miały w nich zapewnioną możliwość spożycia ciepłego posiłku. W 2019 roku możliwość spożycia obiadu oferowana była w 929 placówkach, z czego skorzystało 78 742 dzieci i młodzieży. Dodatkowo dla 1 639 uczniów, w 44 placówkach zapewnione były śniadania.

Ważnym elementem kształcenia w szkołach średnich jest praktyczna nauka zawodu prowadzona w warsztatach i pracowniach szkolnych oraz centrach szkolenia praktycznego. Wszystkiego tego typu placówki zapewniały odpowiednie warunki nauki i pracy dla uczniów. Stanowiska były przygotowane do wymagań technologicznych wykonywanych prac oraz odpowiednio wyposażone w urządzenia. W pracowniach i warsztatach, w których zachodzi taka konieczność, wykonane były badania czynników szkodliwych dla zdrowia. Przy maszynach i urządzeniach znajdowały się informacje o zasadach ich bezpiecznego użytkowania oraz wymaganych środkach ochrony indywidualnej. Placówki starają się zapewnić swoim uczniom jak najwyższy standard nauki zawodu, poprzez systematyczne unowocześnianie pracowni oraz współpracę z lokalnymi pracodawcami.

Opieka nad dziećmi do lat 3.

Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 może być organizowana w formie żłobka lub klubu dziecięcego. Może być również sprawowana przez dziennego opiekuna lub nianię.

Celem żłobków i klubów dziecięcych jest sprawowanie opieki i pielęgnacji w warunkach bezpiecznych, przyjaznych i dostosowanych do potrzeb rozwojowych dzieci, a także stymulowanie ich rozwoju poprzez zabawę i dostosowane do ich możliwości zajęcia. Dlatego ważne jest, aby pomieszczenia dla dzieci spełniały wszystkie wymagane przepisami standardy. Należy zaznaczyć, że placówki opieki nad dziećmi do lat 3 w naszym województwie spełniają warunki higieniczno – sanitarne stawiane dla tego typu obiektów, za wyjątkiem dwóch placówek. 12,5 % placówek objętych zostało postępowaniem administracyjnym, z uwagi na różnego rodzaju niedopatrzenia stanu technicznego. Mimo to należy zaznaczyć, że placówki funkcjonujące na terenie województwa zapewniają właściwe warunki pobytu dla dzieci, umożliwiając im prawidłowy rozwój poprzez dostosowanie zabawek i pomocy dydaktycznych do ich wieku, odpowiedniego rodzaju mebli, przy których starsze dzieci rozpoczynają prace manualne. Większość placówek posiada własne place zabaw, odpowiednio przystosowane dla małych dzieci.

Obiekty tego typu muszą także zapewnić prawidłowe warunki do odpoczynku w ciągu dnia. I w tym zakresie nie stwierdzano nieprawidłowości. Dla małych dzieci przeznaczono do odpoczynku łóżeczka, natomiast starsze maluchy rozkładane miały leżaczki. Pościel każdego dziecka była opisana i prawidłowo przechowywana.

Istotnym elementem, na który zwracają uwagę kontrolerzy jest prawidłowe sprzątanie dezynfekcja, zarówno pomieszczeń sanitarnych, sal zabaw jak i wyposażenia, a zwłaszcza zabawek. Wszystkie skontrolowane placówki zapewniły w okresie jesienno-zimowym właściwą temperaturę dla dzieci.

Sprawdzono w tym zakresie 172 pomieszczenia.

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podkarpackiego funkcjonowało 160 żłobków oraz 21 klubów dziecięcych. Można zauważyć stale wzrastającą liczbę placówek sprawujących opiekę nad najmłodszymi dziećmi (w 2015 roku funkcjonowało 76 żłobków oraz 10 klubów). Na poprawę stanu technicznego 23 placówki otrzymały decyzje administracyjne. Wszystkie, zobowiązane do tego placówki, posiadają pozytywną opinię właściwego terenowo Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, co gwarantuje funkcjonowanie ich w odpowiednio przygotowanych i wyposażonych obiektach.

Wychowanie przedszkolne.

Przedszkola na terenie naszego województwa funkcjonowały w odpowiednio przystosowanych do potrzeb dzieci obiektach, w większości budowanych na taki cel, lub po stosownych adaptacjach. Podobnie jak w latach ubiegłych, szczególną uwagę zwracano na stan techniczny pomieszczeń oraz na warunki do utrzymania higieny osobistej dzieci, w tym higieny jamy ustnej, warunki do leżakowania w grupach młodszych i sposób przechowywania pościeli.

Większość obiektów oceniona była pozytywnie zarówno pod względem sanitarno - higienicznym, jak i technicznym. W trzech przypadkach (0,5%) stwierdzono naruszenia przepisów dotyczących porządku i czystości. Ponadto 40 placówek nadal objętych jest decyzjami administracyjnymi w zakresie poprawy stanu technicznego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci.

Przedszkola należą do placówek, w których prowadzone są systematyczne zajęcia edukacyjne i plastyczne. Ważne jest, aby już na tym etapie rozwoju dzieci miały zapewnione warunki do przyjmowania prawidłowej postawy ciała podczas siedzenia, a w związku z tym odpowiednio dobrane stoliki i krzeselka. Ocenę dostosowania mebli do wzrostu dzieci przeprowadzono w 212 oddziałach. Nieprawidłowości dotyczyły 0,5 %

stanowisk dzieci, w 6 oddziałach. Podjęto stosowne kroki w celu poprawy dostosowania mebli do wzrostu dzieci.

Poza zajęciami dydaktycznymi, dla dzieci uczęszczających do przedszkoli udostępniane były zabawki odpowiednie dla danej grupy wiekowej, zarówno typowe służące do zabawy, jak również posiadające walory edukacyjne i ogólnorozwojowe (gry logiczne, zabawki manualne), które są coraz częściej zakupywane przez placówki.

Większość placówek dysponowała placami zabaw i placami rekreacyjnymi, wykorzystywanymi przy sprzyjającej pogodzie, wyposażonymi w sprzęt do gier i zabaw.

Dużą uwagę zwracano na zachowanie reżimu sanitarnego dot. dezynfekcji powierzchni i zabawek. W przedszkolach zapewniono również właściwą temperaturę w pomieszczeniach na pobyt dzieci.

Inne placówki oświatowo – wychowawcze.

Poza przedstawionymi wyżej placówkami nauczania Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2019 roku skontrolowała również inne placówki oświatowo – wychowawcze, m.in. 84 placówki z pobytem całodobowym (w tym 38 domów dziecka), 66 placówek wsparcia dziennego, 62 placówki wychowania pozaszkolnego, 27 placówek rekreacyjnych.

Oceniając budynki, w jakich mieściły się placówki, brano pod uwagę warunki pobytu jakie zapewniają swoim

podopiecznym, w tym stan techniczny, funkcjonalność.

Placówki całodobowe zapewniały swoim podopiecznym różnego typu pokoje sypialne, w zależności od rodzaju obiektu (od 1 do 7 osobowych). Zasadą jest wyposażanie pokoi w łóżka pojedyncze. Jednakże nieraz zachodziła konieczność wprowadzenia łóżek piętrowych. Zasadniczym wymogiem przy tego typu placówkach, jest zapewnienie wygodnego dostępu dla mieszkańców do wyposażenia pokoi, i ten warunek we wszystkich obiektach został spełniony. Sanitariaty w placówkach całodobowych zlokalizowane są bądź jako ogólnodostępne na piętrach, lub w ramach segmentów 1 łazienka na 2 pokoje. Cześć placówek zapewnia swoim podopiecznym możliwość korzystania z siłowni, sal do zajęć ruchowych oraz aneksów kuchennych.

Wszystkie ocenione placówki zapewniały właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej, w tym dostęp do ciepłej bieżącej wody i środków do utrzymania czystości.

Placówki wsparcia dziennego dla dzieci, nazywane zwykle świetlicami środowiskowymi, mają pomagać w szczególności rodzinom, napotykałym trudności w wypełnianiu obowiązków wychowawczych. Dla dzieci prowadzone były zajęcia terapeutyczne w odpowiednio przystosowanych salach, zajęcia wyrównawcze oraz rozwijające zainteresowania. Pomieszczenia dla dzieci i sanitariaty spełniały wymogi techniczno-sanitarne dla tego typu placówek.

Placówki wychowania pozaszkolnego dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, mają na celu kształtowanie i rozwijanie uzdolnień dzieci i młodzieży, pogłębianie ich wiedzy i umiejętności oraz organizowanie rekreacji. Do placówek wychowania pozaszkolnego zalicza się: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury,

ogniska pracy pozaszkolnej, ogrody jordanowskie, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki o charakterze specjalistycznym, jak np. stacje młodego technika, planetaria itp. Wszystkie tego typu obiekty w naszym województwie zapewniały odpowiednie warunki pobytu w nich dzieci i młodzieży. Zajęcia prowadzone były w salach tematycznych, odpowiednio wyposażonych w pomoce dydaktyczne oraz umeblowanie.

Do placówek rekreacyjnych zaliczane są domy wczasów dziecięcych oraz schroniska młodzieżowe. Obiekty te zapewniały wypoczywającym odpowiednie warunki pobytu. Sypialnie wyposażone były w łóżka pojedyncze lub piętrowe. W przypadku domów wczasów dziecięcych wszystkie zapewniały bieliznę pościelową. W schroniskach funkcjonowały odpowiednio wyposażone aneksy kuchenne. Sanitariaty we wszystkich placówkach miały dostęp do ciepłej i zimnej wody, oraz środków do utrzymania higieny osobistej.

Szkoły wyższe.

Na terenie naszego województwa funkcjonuje 20 szkół wyższych, w 118 obiektach (11 publicznych, 9 niepublicznych).

Skontrolowano 42 obiekty w 17 szkołach wyższych, w których przeprowadzono 36 kontroli. Prowadzone systematycznie rozbudowy i modernizacje zapewniają dobre warunki nauki. Na poprawę stanu technicznego wydano 3 decyzje administracyjne.

Placówki te zapewniają studentom szeroką gamę pracowni i laboratoriów, w zależności od typu uczelni, umożliwiając słuchaczom zdobycie odpowiednich kwalifikacji zawodowych.

Wypoczynek dzieci i młodzieży

Na terenie naszego województwa w okresie ferii zimowych i wakacji letnich wypoczywało 28 527 dzieci i młodzieży. Należy podkreślić, iż organizatorzy wypoczynku, poza nielicznymi wyjątkami, zapewnili prawidłowe warunki pobytu dla uczestników wypoczynku. Rodzice mogli wybierać pomiędzy różnymi ofertami zorganizowanego wypoczynku, decydując się na formy w miejscu zamieszkania, bądź wyjazdowe. Co roku odnotowuje się coraz większą liczbę zgłaszanych placówek w naszym województwie. Znaczne różnice występują w programach wypoczynku, od typowo wypoczynkowych turnusów z elementami zwiedzania atrakcji turystycznych, po turnusy sportowe, artystyczne, survivalowe, dzięki czemu każde dziecko ma możliwość wypoczynku w formie, która jest dla niego najbardziej atrakcyjna.

Podczas letnich wakacji pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podkarpackiego skontrolowali 533 różnych form wypoczynku, na których przebywało 20 962 uczestników. Natomiast w okresie ferii zimowych z wypoczynku

w 204 skontrolowanych turnusach skorzystało 7 565 osób.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się formy wypoczynku organizowane w ramach tzw. „otwartych drzwi”, z których mogły korzystać dzieci pozostające w domach. Tego typu działalność prowadzi placówki oświatowe i kulturalne m.in. szkoły, biblioteki, domy kultury. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości pod względem sanitarno-higienicznym tych obiektów. Z takiej formy zajęć skorzystało ogółem 5 881 dzieci i młodzieży, w 140 skontrolowanych obiektach.

Istotną rolę w okresie wypoczynku letniego i zimowego odgrywają również szkolne schroniska młodzieżowe, będące bazą noclegową dla zorganizowanych grup wędrownych. Placówki te zapewniły prawidłowe warunki lokalowe.

Podobnie jak w latach ubiegłych, w trosce o zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczestników wypoczynku, Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła wspólne działania edukacyjno - kontrolne z Policją i Strażą Pożarną.

Spośród skontrolowanych placówek wypoczynku w 2 nie zapewniono właściwych warunków sanitarno - higienicznych, zaś w 6 stwierdzono

nieprawidłowości i uchybienia w zakresie nadzoru nad warunkami żywienia i żywności. Pozostałe placówki zapewniły właściwe warunki pobytu i wypoczynku dla swoich uczestników.

Podsumowanie – wnioski

1. Systematycznie następuje poprawa warunków pobytu dzieci i młodzieży w szkołach i innych placówkach oraz ulega poprawie infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.
2. Z roku na rok spada odsetek placówek nie zapewniających właściwych warunków do utrzymania higieny osobistej.
3. Zwiększa się corocznie liczba placówek zapewniających opiekę dzieciom do lat 3.
4. Systematycznie wzrasta liczba turnusów wypoczynku dzieci i młodzieży w okresie przerwy zimowej i letniej na terenie naszego województwa.